

Отже, новела «Поштовий індекс» утверджує думку про те, що за будь-яких життєвих випробувань не можна впасти у відчай. Варто пам'ятати, що на зміну падінням завжди приходять злети.

Література:

1. Ключек Г. Поетика і психологія. Київ: Знання (Серія 6 «Духовний світ людини». Тематичний цикл «Література». №7), 1990. 48 с.
2. Матіос М. Нація [Текст]. Львів: ЛА «Піраміда», 2010. 256 с.
3. Насмінчук І. Проза Марії Матіос : Особливості індивідуального стилю : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Івано-Франківськ, 2009. – 16 с.
4. Ренке С. Сім'я як соціально-психологічний феномен [Електронний ресурс]/ С.О. Ренке // Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. Проблеми сучасної психології. 2010. № 9. С. 357–364.

Петришина Тетяна

Вінниця

(Наук. керівн. – канд. філол. наук, доц. Родюк Н. Ю.)

СПЕЦИФІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Анотація

У статті розглядається специфіка та особливості літератури для дітей. Проаналізовано завдання та роль дитячої літератури у житті дитини. Використано праці науковців та письменників.

Ключові слова: дитяча література, вікові особливості, завдання дитячої літератури.

Аннотация

В статье рассматривается специфика и особенности литературы для детей. Проанализированы задания и роль детской литературы в жизни ребёнка. Используются произведения учёных и писателей.

Ключевые слова: детская литература, возрастные особенности, задания детской литературы.

Abstract

The article deals with the specifics and features of literature for children. The tasks and role of children's literature in the life of a child are analyzed. Works of scientists and writers have been used.

Keywords: children's literature, age features, tasks of children's literature.

Дитяча література – органічна частина всієї художньої літератури: спільність історичного розвитку, творчого методу та ідейної спрямованості, жанрів, основної тематики, художніх засобів літератури для дорослих і дітей.

Мета дитячої літератури – становлення особистості дитини через читання художньої літератури – зумовлена виховною функцією та врахуванням вікових особливостей.

Завдання дитячої літератури:

- 1) розширити уявлення про світ;
- 2) познайомити дитину з природою;
- 3) познайомити дитину із соціумом;
- 4) розширити словниковий запас;
- 5) розвиток мовлення;
- 6) розвиток пам'яті;
- 7) розвиток естетичної свідомості дитини;
- 8) формування моральних почуттів та оцінок, норм поведінки.

Роль дитячої літератури у всебічному розвитку дітей у загальній педагогіці розкривається в працях М. М. Коніної, Н. С. Карпінської, М. К. Боголюбської, Р.В.Шевченко. Особливості сприймання художньої літератури дошкільниками знаходимо в працях А. В. Запорожця, Т. А. Репіної, Л. Я. Панкратової, Л. М. Гурович. Багато науковців та педагогів-практиків у своїх працях описують методи вивчення літературних творів з дітьми

дошкільного віку з нормальним психофізичним розвитком, зокрема, Н. О. Ветлугіна, М. К. Боголюбська, А. М. Богуш, М. М. Алексеєва, В. І. Яшина.

Цікавими є погляди письменників на дитячу літературу. Наприклад, Д. М. Білецький накреслив ідеал дитячого письменника, наділяючи його простою і ясною душею, живою фантазією, всебічними знаннями, любов'ю до дітей [Білецький 1963, с. 263].

О. М. Цалапова визначає літературу для дітей як особливий спосіб спілкування дорослого світу з дитиною, прекрасну можливість передати маленькій людині багатівіковий досвід життя в суспільстві.

Ю. Круть визначає дитячу літературу як можливість для дорослих потрапити в світ, де здивування, веселість і цікаві відкриття не закінчуються [Дитяча література].

Основним джерелом дитячої літератури є реальність життя і праці суспільства на різних етапах суспільства. У дитяче читання ввійшло багато творів, написаних як у давноминулі епохи, так і письменників різних часів та країн. Мистецтво слова відображає дійсність у художніх образах, зображує найбільш типове, усвідомлюючи та узагальнюючи реальні життєві факти. Це допомагає дитині пізнавати життя, формує її ставлення до оточення.

Дитяча література бере початок з народної творчості; ми можемо знайти такі твори, як міфологія, фольклор, усна народна творчість. Вона підіймає ті ж проблеми, що й уся художня література взагалі, зображає справжню дійсність, має свої жанрові та художні особливості, відповідну тематику і оформлення. Із книги дитина взнає багато нових слів, її мовлення збагачується емоційною і поетичною лексикою. Література допомагає дитині висловлювати своє ставлення до прослуханого, використовуючи порівняння, метафори та інші засоби виразності.

До своєрідності дитячої літератури зараховують:

- образність дитячої літератури;
- доступність лексики і сприймання;
- врахування вікових особливостей дітей;

- дидактичні мотиви – повчальність;
- емоційність – особливу інтонацію;
- яскравість – ілюстративний матеріал;
- пісенність творів;
- звуконаслідування;
- оптимістичність;
- драматизм, але без трагізму.

Дитяча література має відповідати рівневі знань дитини, її психологічному розвитку та віковим особливостям дітей.

Педагогіка розрізняє чотири основні вікові етапи в розвитку дітей:

- 1) дошкільний вік (від 3 до 6-7 років);
- 2) молодший шкільний (від 6-7 до 11 років);
- 3) середній шкільний (з 11-12 до 14-15 років);
- 4) старший шкільний (від 15 до 18 років).

І на кожному віковому етапі мають бути книги, в яких є чіткий сюжет, швидка зміна подій і захоплюючі ситуації, тому що від цього залежить зацікавленість дитини у художньому творі.

А. В. Запорожець зазначав, що «протягом дошкільного віку розвиток ставлення до художнього твору проходить шлях від безпосередньої наївної участі дитини у зображувальних подіях до більш складного естетичного сприймання, яке для правильної оцінки явища потребує вміння займати позицію поза них, дивлячись на них зі сторони» [Марченко 2013, с. 216].

Для того, щоб правильно зрозуміти художній твір, дитина має ставитись до нього як до образу, як до зображення реальних предметів та явищ. Це вміння відсутнє у новонародженої дитини та з'являється лише на певній сходинці розвитку. Результатами багатьох досліджень доведено, що діти на порозі дошкільного віку недостатньо диференціюють зображення на зображувальне.

Специфіка дитячої літератури повинна виявлятися не лише в доборі спеціальних «дитячих» тем, а саме в особливостях композиції і мови творів.

Дослідження Т.І. Титаренко показали, що розуміння метафори викликає труднощі навіть у старшого дошкільника, особливо, якщо вона подана контекстом. Протягом дошкільного віку дитина значно просувається в цій області і досить чітко розрізняє те, що належить до мистецтва, і те, що належить до зображувальної діяльності. Дитина починає розрізняти зображення та зображувальне: такі реальні предмети та явища, а таке їх зображення у творі [Марченко 2013, с. 217].

Під час прослуховування літературного твору розвивається та сторона естетичного сприймання, яка має важливе значення для розвитку пізнавальної діяльності дитини, оскільки художній твір не лише знайомить її з новими явищами, розширює коло її уявлень, але дозволяє їй виділяти суттєве, характерне у предметі.

Зупинимось на завданнях художнього читання та розповіді дітям:

1) виховання інтересу до художньої літератури, розвиток здібностей до цілісного сприймання творів різних жанрів, забезпечення засвоєння змісту творів і емоційної чуйності до них;

2) збагачення знань дітей про предмети, явища, події навколишнього життя; уточнення, збагачення та активізація словника;

3) надання зразків граматично правильної мови, розвиток зв'язного мовлення;

4) формування первинних уявлень про особливості художньої літератури: про жанри (проза, поезія), про їх специфічні особливості, про композицію (побудову тексту), про найпростіші елементи образності у мові (епітети, метафори, порівняння, рима);

5) виховання літературно-художнього смаку, здатність розуміти і відчувати настрій твору, уловлювати музикальність, ритмічність, красу і поетичність художніх творів [Марченко 2013, с. 219-220].

Отже, дитяча література відіграє важливу роль у житті дитини, зокрема становлення особистості відбувається через читання художніх творів. Вона допомагає дитині зрозуміти відмінності між добром та злом, допомагає

познайомитись з предметами, котрі оточують її, стимулює розвиток фантазії. Особливості дитячої літератури полягають у врахуванні психофізіологічних та вікових процесів.

Література

1. Білецький Д. М. Українська дитяча література: для педагогічних інститутів і педагогічних училищ. Київ: Рад. школа, 1963. 263 с.
2. Марченко І. С. Спеціальна методика початкова навчання української мови (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників) : навч. посіб. 2-е вид. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2013. 288 с.
3. Дитяча література – Невід’ємна складова всієї літератури. URL: <https://naurok.com.ua/dityacha-literatura-nevid-mna-skladova-vsi-literaturi-113989.html>
4. Дитяча література як органічна частина всієї художньої літератури. URL: <http://odb.te.ua/1735>

Олена Поліщук

м. Вінниця

(Наук. керівн. – д. філол. н., проф. Іваницька Н.Л.)

ІМЕННИКИ В СИСТЕМІ МОРФОЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ

ВИРАЖЕННЯ ОБСТАВИН

(на матеріалі дитячої пригодницької повісті Всеволода Нестайка

«Тореадори з Васюківки»)

Анотація

У статті подано трактування виокремлення другорядних членів речення різними вченими, особливості обставини як другорядного члена речення, розглянуто іменники в системі морфологічних засобів вираження обставин (на матеріалі творів дитячої літератури).

Ключові слова: другорядний член речення, обставина, іменниково-прийменникова конструкція.

Аннотация

В статье представлена трактовка дифференциации второстепенных членов предложения разными учёными, особенности обстоятельства как второстепенного члена предложения; рассмотрены имена существительные в системе морфологических средств выражения обстоятельств (на материале произведений детской литературы).